

Tadeusz Poklewski, Françoise Piponnier

Smulsko, pow. Turek. Stanowisko 3

Informator Archeologiczny : badania 4, 204-205

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Badania archeologiczne kontynuowano w wykopach z roku ubiegłego. Poszerzono wykop z tzw. basztą odkrytą w 3/4 w sezonie ubiegłym. Okazało się, że obiekt ceglany (cegły gotyckie, wątek wendyjski) o średnicy ca 11 m posiada półokrągłą budowlę przylegającą od wschodu. W korelacji z danymi archeologicznymi przeprowadzono ekspertyzę architektoniczną obiektu. W wyniku analiz stwierdzono, że odkryte relikty murów stanowią pozostałość kaplicy — rotundy z półkolistą absydą od wschodu. Na podstawie materiału archeologicznego oraz źródeł pisanych i faktów historycznych ustalono wstępnie, że rotunda została wybudowana w pierwszej połowie XIII wieku, najprawdopodobniej w latach czterdziestych tego stulecia i nie posiada żadnych analogii na terenie Polski.

Rotunda przystawała do wału obronnego, którego izbice dochodziły do niej od strony południowej. Natomiast od strony północnej przytykały do obiektu belki stanowiące moszczenie terenu kępy pod zabudowę. Belki układane były warstwami i izolowały zabudowę od wilgotnego podłoża. Przebieg podstawy wału drewniano-ziemnego w formie izbic odkryto w wykopach zakładanych na stoku wzgórza. Na podstawie archeologicznego materiału zabytkowego rozróżniono dwie fazy wału: 1. koniec w. XI — początek w. XIII, 2. początek w. XIII — koniec wieku XIX z możliwością wyróżnienia podfazy (1357 — koniec XIX w.) związane z reparacją wału znaną ze źródeł pisanych. Pod konstrukcjami wału z XI—XIII wieku zalegał pokład faszyny wykonany z wbijanych skośnie sosnowych kołków, pionowych grubych pali oraz gałęzi i mierzwy. Jednym z zadań badawczych było poszukiwanie bramy i wieży znanych ze średniowiecznych lustracji zamku. Liczne wiercenia badawcze oraz dwa wykopy nie przyniosły jak dotąd ich odkrycia. Z materiału zabytkowego należy wymienić fragmenty den naczyń ze znakami garncarskimi, wyroby z kości zwierzęcej, jak łyżwy (5 egzemplarzy), hetka, przekłuwacze, okładzina grzebienia, przedmioty z żelaza np. topór, ostrogi, grot oszczepu, groty bełtów od kusz, gwoździe, krzesiwa, szczypcy kowalskie. Wyroby kamienne reprezentują przeszłiki i osełka z piaskowca. Większość tych zabytków pochodzi z warstw wczesnośredniowiecznych (XI—XIII w.). Badania będą kontynuowane w roku przyszłym.

SMULSKO, pow. Turek

Stanowisko 3

Zakład Archeologii Polski Środkowej
Instytutu Historii Kultury Materiałowej
PAN i Katedra Archeologii Pol-
ski Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi.

Badania zespołowe pod kierunkiem dr Tadeusza Poklewskiego, uczestniczyła m.in. dr Françoise Piponnier z EPHE w Paryżu. Finansował IHKM PAN. Trzeci sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne (VIII—X lub XI—XIII w.?).

Badania objęły powierzchnię 116 m². Ich celem było uzyskanie profilu poprzecznego przez wał dla ostatecznego wyjaśnienia podlegającej dotąd dyskusji chronologii grodu oraz dla odtworzenia kształtu konstrukcji wału. Ograniczone fundusze nie pozwoliły dokończyć badań. Niemniej szczupłość znalezisk materiału młodszego przy jednoczesnym pojawieniu się w obrębie konstrukcji drewnianej wału skupisk ułamków ceramiki starszej (w jednym wypadku chodzi wyraźnie o ułamki rozbitego jednego naczynia) przemawia raczej, acz nie ostatecznie, za odniesieniem grodu smulskiego do VIII—X w. Konstrukcja wału składa się z przekładki z dębowych bierwion ułożonej na niewyrównanym piaszczystym nasypie. Obniżenia nasypu wypełniła konstrukcja przekładkowa uzupełniana od zewnątrz podwójnie bitą palisadą z grubych pali. Wewnętrzna partia konstrukcji przekładkowej jest od góry częściowo spalona. Wnętrze grodu wypełnia wydymowe wybrzuszenie z piasku; brak na nim jakichkolwiek śladów osadnictwa czy warstwy kulturowej.

Badania będą kontynuowane jeszcze w ciągu jednego sezonu badawczego, aż do ukończenia wykopu.

SOBIEŃ -Manasterzec,
pow. Lesko

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Rzeszowie

Badania prowadził mgr inż. arch. Tadeusz R. Żurowski i dr Renee Hachulska-Ledwos. Finansował WKZ w Rzeszowie. Piąty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne i zamek średniowieczny.

Kontynuowano wykop traktu zamku przyległego od dziedzińca dobudowanego na początku w. XV. Dolna sala zachodnia, przy murze obwodowym, nie miała okien i zwężała się prostokątnie. Była składem lub piwnicą. Górna sala, nie zachowana, była izbą mieszkalną. Przy murze zewnętrznym stał duży piec ogrzewczy, od którego rozchodziły się kanały rozprowadzające ogrzane powietrze. Piec był obłożony kaflami kilku rodzajów. Jeden kafel miał litery IHS odwrócone. Palenisko znajdowało się od zewnątrz i od dziedzińca ściana była pozbawiona kafla. Tu była wiata dla palacza. W podstawie pieca leżały ciosy wtórnie użyte, o obróbce kamieniarskiej z XIV w. W wykopach wzdłuż muru obwodowego, pod warstwą czystego piasku odsłonięto spalone belki drewniane z pomostu dla obrońców. Piasek był otoczony brunatną smużką po workach. Odkryto też rzadko rozstawione słupy drewniane o przekroju 16 x 16 cm górą zbutwiałe i opalone.

Między dolnym zamkiem a basztą, prócz pomieszczenia lochu, nie znaleziono innych murów i śladów zabudowy. Nie wszystkie działki zostały przekopane do skały. Będzie to możliwe dopiero w następnym